

Warszawa, 14 marca 2024 r.

Opinia prawna Rzecznika Praw Doktoranta KRD w przedmiocie minimalnej wysokości stypendium doktoranckiego

I. Przedmiot opinii

Przedmiotem opinii jest analiza prawna przepisów dot. minimalnej wysokości stypendium doktoranckiego z uwzględnieniem w związku z wejściem w życie rozporządzenia Ministra Nauki z dnia 15 lutego 2024 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie wysokości minimalnego miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego dla profesora w uczelni publicznej (Dz. U. poz. 235).

II. Podstawa prawna

1. Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 742 z późn. zm., dalej jako: „PSWiN”).
2. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 września 2018 r. w sprawie wysokości minimalnego miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego dla profesora w uczelni publicznej (Dz. U. poz. 1838 z późn. zm.).
3. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 września 2023 r. w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz wysokości minimalnej stawki godzinowej w 2024 r. (Dz. U. poz. 1893).
4. Rozporządzenie Ministra Nauki z dnia 15 lutego 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wysokości minimalnego miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego dla profesora w uczelni publicznej (Dz. U. poz. 235).

III. Analiza prawna

Zgodnie z art. 209 ust. 1 PSWiN - doktorant nieposiadający stopnia doktora otrzymuje stypendium doktoranckie. Świadczenie to w szkołach doktorskich przysługuje doktorantom z mocy samego prawa i nie jest w tym zakresie wymagane wydawanie przez podmiot prowadzący szkołę jakiegokolwiek aktu administracyjnego w tym przedmiocie. Ustawodawca jednocześnie określił minimalną wysokość stypendium doktoranckiego, która wynosi:

- 1) 37% wynagrodzenia profesora - do miesiąca, w którym została przeprowadzona ocena śródkresowa,
- 2) 57% wynagrodzenia profesora - po miesiącu, w którym została przeprowadzona ocena śródkresowa.

Obecnie wysokość minimalnego miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego dla profesora w uczelni publicznej wynosi 9370,00 zł. W związku z tym **minimalna wysokość stypendium**

doktoranckiego przed oceną śródkresową wynosi 3466,90 zł brutto (ok. 3076,53 zł netto) a po ocenie śródkresowej 5340,90 zł brutto (ok. 4739,51 zł netto). Należy wskazać, że doktoranci podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom - emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu. Warto w tym kontekście podkreślić, że minimalne wynagrodzenie za pracę od 1 stycznia 2024 r. wynosi 4242 zł brutto (ok. 3 221,98 zł netto) a od 1 lipca wynosić będzie 4300 zł brutto (ok. 3 261,53 zł netto). Wysokość stypendium doktoranckiego przed oceną śródkresową jest zatem niższa od minimalnego wynagrodzenia za pracę, co ocenić należy negatywnie.

Wskazać trzeba ponadto, że doktorant posiadający orzeczenie o niepełnosprawności, orzeczenie o stopniu niepełnosprawności albo orzeczenie, o którym mowa w art. 5 oraz art. 62 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, otrzymuje stypendium doktoranckie w wysokości zwiększonej o 30% kwoty wskazanej w art. 209 ust. 4 pkt 1 PSWiN (art. 209 ust. 7 PSWiN).

Wartym podkreślenia jest fakt, że rozporządzenie Ministra Nauki z dnia 15 lutego 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wysokości minimalnego miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego dla profesora w uczelni publicznej weszło w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia, z mocą od dnia 1 stycznia 2024 r. Oznacza to, że wyższa wysokość stypendium doktoranckiego obowiązuje od 1 stycznia 2024 r. Doktoranci powinni więc otrzymać stosowne wyrównanie od stycznia 2024 r.

Ustawa nie determinuje jednoznacznie podmiotu finansującego stypendium doktoranckie. W treści art. 209 ust. 9 PSWiN wskazano tylko, że stypendium doktoranckie wypłaca podmiot prowadzący szkołę doktorską. Podmiot ten jest wyłącznie właściwy do wypłaty stypendium nawet jeśli stypendium jest finansowane przez podmiot zewnętrzny. W praktyce niejednokrotnie dochodzi do sytuacji, kiedy to stypendium jest finansowane, np. ze środków NCN na podstawie zawartych umów cywilnoprawnych między podmiotem prowadzącym kształcenie a rzeczoną instytucją lub podmiotem a doktorantem. Bez względu jednak na źródło finansowania stypendium doktoranckiego – jego wysokość nie może być niższa aniżeli wskazana w art. 209 ust. 4 PSWiN. W przypadku braku środków w ramach projektu – dodatkowe środki powinny zostać zabezpieczone przez podmiot prowadzący szkołę doktorską.

Rzecznik Praw Doktoranta KRD powziął informacje, zgodnie z którymi podmioty prowadzące szkoły doktorskie wypłacają doktorantom stypendium doktoranckie w kwocie niższej aniżeli minimalna wysokość określona w art. 209 ust. 4 PSWiN z uwagi na fakt finansowania tego świadczenia ze środków zewnętrznych, a także umowy cywilnoprawnej zawartej z doktorantem. W ocenie Rzecznika Praw Doktoranta KRD są to działania w istotny sposób naruszające podstawowe uprawnienia doktorantów. Obowiązkiem podmiotu prowadzącego szkołę doktorską jest wypłata stypendium doktoranckiego zgodnie z przepisami prawa powszechnie obowiązującego. W przypadku wypłaty stypendium doktoranckiego w niższej kwocie – doktoranci mogą posiadać uzasadnione roszczenia względem podmiotu prowadzącego szkołę doktorską.

Podkreślenia wymaga, że przepisy powszechnie obowiązujące, tj. zawarte w ustawie czy rozporządzeniu mają pierwszeństwo i powinny być stosowane niezależnie od postanowień umownych.

Jednocześnie podobne roszczenia mogą mieć doktoranci przygotowujący rozprawę doktorską w ramach programu „Doktorat wdrożeniowy”, którzy otrzymują stypendium doktoranckie w wysokości niższej niż minimalna wartość wskazana w art. 209 ust. 4 PSWiN. Wskazać należy bowiem, że pomimo niższej kwoty określonej w komunikacie o ustanowieniu programu istotne znaczenia mają przepisy rangi ustawowe. Reasumując trzeba skonstatować, że doktorantów biorących udział w programie doktorat wdrożeniowy również obowiązuje podwyżka stypendium doktoranckiego.

Zmiana wysokości stypendium doktoranckiego z mocą od 1 stycznia 2024 r. istotna jest także dla osób, które zawiesiły kształcenie na okres odpowiadający czasowi trwania urlopu macierzyńskiego, urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, urlopu ojcowskiego oraz urlopu rodzicielskiego, określonych w ustawie z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy w okresie od 1 stycznia 2024 r. do dnia wejścia w życie rozporządzenia Ministra Nauki z dnia 15 lutego 2024 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie wysokości minimalnego miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego dla profesora w uczelni publicznej. Przypomnieć trzeba, że stosownie do art. 209 ust. 6 PSWiN - w okresie zawieszenia kształcenia do ustalenia wysokości stypendium doktoranckiego stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące ustalania zasiłku macierzyńskiego, z tym, że przez podstawę wymiaru zasiłku rozumie się wysokość miesięcznego stypendium doktoranckiego, przysługującego w dniu złożenia wniosku o zawieszenie. W ocenie Rzecznika Praw Doktoranta KRD podstawą wymiaru stypendium dla wszystkich osób, które zawiesiły kształcenie w 2024 roku są nowe, wyższe kwoty stypendium doktoranckiego. Zwiększenie nie będzie jednak obejmowało osób, które zawiesiły kształcenie przed 1 stycznia 2024 r. ze względu na literalną treść art. 209 ust. 6 PSWiN, który jako podstawę ustalenia wysokości stypendium doktoranckiego w okresie zawieszenia przyjmuje wysokość miesięcznego stypendium doktoranckiego, przysługującego w dniu złożenia wniosku o zawieszenie.

IV. Wnioski

1. Doktorant nieposiadający stopnia doktora otrzymuje stypendium doktoranckie.
2. Ustawodawca jednocześnie określił minimalną wysokość stypendium doktoranckiego, która wynosi:
  - 1) 37% wynagrodzenia profesora - do miesiąca, w którym została przeprowadzona ocena śródkresowa,
  - 2) 57% wynagrodzenia profesora - po miesiącu, w którym została przeprowadzona ocena śródkresowa.
3. Wyższa wysokość stypendium doktoranckiego obowiązuje od 1 stycznia 2024 r. Doktoranci powinni więc otrzymać stosowne wyrównanie od stycznia 2024 r.

4. Bez względu na źródło finansowania stypendium doktoranckiego – jego wysokość nie może być niższa aniżeli wskazana w art. 209 ust. 4 PSWiN.
5. Doktorantów biorących udział w programie doktorat wdrożeniowy obowiązuje podwyżka stypendium doktoranckiego.
6. W przypadku wypłaty stypendium doktoranckiego w niższej kwocie – doktoranci mogą posiadać uzasadnione roszczenia względem podmiotu prowadzącego szkołę doktorską.
7. Podstawą wymiaru stypendium dla wszystkich osób, które zawiesiły kształcenie w 2024 roku są nowe, wyższe kwoty stypendium doktoranckiego.

Niniejsza opinia posiada walor doradczo-informacyjny, nie ma natomiast charakteru wiążącej wykładni prawa. Wyraża ona stanowisko Krajowej Reprezentacji Doktorantów, będącej ogólnopolskim przedstawicielem i wyrazicielem woli środowiska doktorantów oraz Rzecznika Praw Doktoranta stojącego na straży praw doktorantów.

*r.pr. Wojciech Kielbasiński
Rzecznik Praw Doktoranta KRD*

